

Захарова О.Ю.

студентка,

*Інститут підготовки кадрів для органів прокуратури України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

РОЛЬ ПРОКУРАТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ПРАВОСУДДЯ

Діяльність державного обвинувача в суді можна вважати ефективною лише тоді, коли він працюватиме в умовах справжньої незалежності. Для цього держава повинна вживати відповідних заходів, щоб правовий статус, компетенція та процесуальна роль прокурорів були встановлені законом таким чином, щоб не виникало сумнівів стосовно неупередженості судового розгляду справи [1, с. 4]

Саме на незалежності державного обвинувача як однієї з гарантій відправлення ефективного правосуддя зроблено акцент і в численних міжнародно-правових актах, які стосуються кримінального судочинства. Зокрема, уст. 20 Рекомендації R (2000) 19, прийнятої Комітетом міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 року щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства, йдеться про те, що під час судового розгляду кримінальної справи «прокурори повинні бути об'єктивними й справедливими» [2, с. 185]

Наявність впровадженого у життя принципу змагальності сторін у кримінальному процесі є запорукою для того, що буде постановлений справедливий вирок. Деякі науковці зазначають, що якщо вже йдеться про змагальний процес, то у такому процесі не можуть бути не розмежовані функції обвинувачення, захисту і вирішення справи, чи спір не може не вестись процесуально рівноправними сторонам. Суддя розглядає справу лише щодо обвинувачених та в межах пред'явленого їм обвинувачення [3, с. 66-67]. На думку вчених в змагальному процесі завдання прокурора полягають виключно у здійсненні обвинувачення [4, с. 50].

Зважаючи на вказане, щодо змагального судового процесу, доцільно згадати щодо пропозицій внесення змін до Конституції України, які передбачають, що Розділ VII чинної Конституції скасовується, а нову систему прокуратури пропонується включити до судової системи.

В даному випадку, на мою думку, порушується цілий ряд принципів щодо здійснення правосуддя, і передусім, вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Ефективність правосуддя в цілому узгоджується із статтею 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, де вказується, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. В даному випадку слід наголосити на тому, що поняття «незалежності суду» та «включення прокуратури до судової гілки влади» мають протиріччя між собою.

Консультативна рада європейських суддів (КРЄС) та Консультативна Рада європейських прокурорів (КРЄП), посилаються на практику ЄСПЛ, зокрема, щодо того, що Європейським Судом визнається вимога щодо незалежності від виконавчої влади та інших сторін, якою має володіти будь-яка особа, уповноважена законом здійснювати судову владу, але яка виключає підпорядкування вищому незалежному судовому органу. Будь-яке передання судових функцій прокурорам повинно обмежуватися, зокрема у справах про призначення незначної міри покарання, не повинно поєднуватися із правом виступати обвинувачем у тій самій справі і не має зашкоджувати праву обвинувачених на отримання рішення у таких справах, постановленого незалежним та неупередженим органом, який здійснює судові функції.

Тобто, Європейський Суд у своїх рішеннях наголошує на тому, що судові функції прокурора повинні бути обмежені до тієї міри, коли здійснення ними таких повноважень не перешкоджає доступу особи до незалежного суду. У пропонованих змінах до Конституції України не вказується жодним чином на певну обмежену компетенцію щодо судових функцій прокуратури, а отже вбачатимуться дискреційні повноваження прокурора у судовій сфері, що на практиці може призвести до ототожнення і злиття суду і прокуратури і унеможливлення здійснення незалежного і ефективного правосуддя.

Гарантія розподілу функцій є необхідною умовою неупередженості судді по відношенню до учасників судового

процесу. Неупередженість, як зазначено у Висновку № 1 КРЄС про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів є першою серед інституційних гарантій, які визначають позицію судді. Ефективність і незалежність правосуддя, захист прав людини найкраще проявляються у дотриманні різних функцій суддями та прокурорами.

З іншого боку, щодо питання міжнародного співробітництва прокуратури та судових органів, вбачається можливість прокурорів У відповідності з основними міжнародними конвенціями про взаємну правову допомогу у кримінальних справах, прийнятих Радою Європи, вважатися «органами судової влади» для подання і виконання пропозицій (за винятком, коли для цього потрібне судове розпорядження) щодо заходів з міжнародного співробітництва судових органів. І прокурори, і судді є ключовими фігурами в міжнародному співробітництві із судових питань. Тому необхідно зміцнювати взаємну довіру між компетентними органами різних країн.

Отже, незалежність і ефективність правосуддя є прямим наслідком забезпечення незалежності прокуратури. Держава та суспільство зацікавлені в тому, щоб у країні було забезпечено верховенство права шляхом надання кожному можливості ефективного захисту у справедливому, незалежному, безсторонньому суді.

Належне виконання різних, але взаємодоповнюючих функцій суддями та прокурорами є необхідною гарантією справедливого, неупередженого та ефективного відправлення правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Грошевий Ю.М. Незалежність прокурора – основна діяльність прокуратури / Ю.М. Грошевий, І.Є. Марочкін // *Голос України*. – 2001. – № 4. – 11 січня. – С. 4.
2. Довідник з питань організації роботи з підтримання державного обвинувачення в судах / за ред. В.В. Кудрявцева. – К., 2003. – С. 173–184.
3. Мотовиловкер Я.О. О принципах объективной истины, презумпции невиновности и состязательности процесса // *Учебное пособие*. – Ярославль, Ярославский государственный университет, 1978. – 96 с.
4. Півненко В.П. Впровадження конституційних принципів змагальності та рівності сторін на стадії досудового слідства: проблеми і шляхи їх вирішення / Півненко В.П., Мірошніченко Є.Л. // *Вісник Верховного Суду України*. – 2003. – № 2. – С. 48–52